Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

16. april 2015*

»Præjudiciel forelæggelse — statsstøtte — begreb — artikel 87, stk. 1, EF — privilegier indrømmet et bankinstitut — selskab, der udfører public service-forpligtelser — eksisterende støtte og ny støtte — artikel 88, stk. 3, EF — de nationale domstoles kompetence«

I sag C-690/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Monomeles Efeteio Thrakis (Grækenland) ved afgørelse af 18. november 2013, indgået til Domstolen den 27. december 2013, i sagen:

**Trapeza Eurobank Ergasias AE**

mod

**Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (ATE),**

**Pavlos Sidiropoulos,**

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Jürimäe, og dommerne J. Malenovský (refererende dommer), og A. Prechal,

generaladvokat: N. Wahl

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Trapeza Eurobank Ergasias AE ved dikigoroi A. Mitsibouna og E. Katsigianni

— Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (ATE) ved dikigoroi E. Bourtzalas og M. Fefes

— den græske regering ved G. Skiani og I. Germani, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved L. Flynn og I. Zervas, som befuldmægtigede,

* Processprog: græsk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

## Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 3, sidste punktum, EF.

2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem Trapeza Eurobank Ergasias AE (herefter »Eurobank«) på den ene side og Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (herefter »ATE«) og Pavlos Sidiropoulos på den anden side vedrørende gyldigheden af ATE's udstedelse af et pantebrev i den faste ejendom, der tilhørte Pavlos Sidiropoulos.

### Retsforskrifter

*EU-retten*

3 Artikel 1 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel [88 EF] (EFT L 83, s. 1) bestemmer følgende i litra b), c) og f):

»I denne forordning forstås ved:

b) »eksisterende støtte«

i) […] enhver form for støtte, der eksisterede inden traktatens ikrafttræden i den pågældende medlemsstat, dvs. støtteordninger og individuel støtte, som var trådt i kraft før og er blevet fortsat efter traktatens ikrafttræden

[…]

iv) støtte, som anses for eksisterende støtte i henhold til artikel 15

[…]

c) »ny støtte« enhver støtte, […] som ikke er eksisterende støtte, herunder ændringer i eksisterende støtte

[…]

f) »ulovlig støtte« ny støtte, der er gennemført i strid med [artikel 88 EF].«

4 Forordningens artikel 3 bestemmer følgende:

»Støtte, som skal anmeldes i medfør af artikel 2, stk. 1, må ikke gennemføres, før Kommissionen har vedtaget eller anses for at have vedtaget en beslutning, hvori den godkender en sådan støtte.«

5 Forordningens artikel 15 har følgende ordlyd:

»1. Kommissionens beføjelser til at kræve tilbagebetaling af støtte forældes efter ti år.

2. Forældelsesfristen løber fra det tidspunkt, hvor den ulovlige støtte tilkendes støttemodtageren, enten som individuel støtte eller i henhold til en støtteordning. […]

3. Enhver støtte, for hvilken forældelsesfristen er udløbet, anses for at være eksisterende støtte.«

6 Artikel 4 i Kommissionens forordning (EF) nr. 794/2004 af 21. april 2004 om gennemførelse af forordning nr. 659/1999 (EUT L 140, s. 1) bestemmer følgende i stk. 1:

»[…] en ændring i eksisterende støtte [er] enhver ændring, der ikke er af rent formel eller administrativ art, der ikke kan påvirke vurderingen af støtteforanstaltningens forenelighed med fællesmarkedet […]«

*Græsk ret*

7 ATE blev oprettet ved lov nr. 4332/1929 (FEK A' 283 af 16.8.1929). Denne lovs artikel 1, stk. 1, fastsætter:

»Der oprettes et selvstændigt almennyttigt bankinstitut, med sæde i Athen og med betegnelsen »[ATE]«. Instituttet har til formål at yde enhver form for landbrugskredit, styrke andelsorganisationerne og forbedre vilkårene for udøvelse af generelle landbrugsaktiviteter og hertil tilknyttede aktiviteter.«

8 Med henblik på at kompensere for den betydelige risiko ved tildelingen af landbrugskredit fik ATE ved denne lovs artikel 12 og artikel 13, stk. 1, særlige privilegier (herefter »de i hovedsagen omhandlede privilegier«), bl.a.:

— ret til at udstede pantebreve i fast ejendom tilhørende sine debitorer, dvs. landmænd og andre personer, der udøver lignende virksomhed, uden at være forpligtet til at indgå en panteaftale med dem

— ret til at foretage tvangsfuldbyrdelse på baggrund af et simpelt privat dokument, såsom et kreditdokument, der i sig selv udgør et tvangsfuldbyrdelsesgrundlag, og

— fritagelse for alle gebyrer og afgifter ved registreringen af et sådant pantebrev samt ved en sådan tvangsfuldbyrdelse.

9 I 1987 blev ATE's formål udvidet til at omfatte al bankvirksomhed.

10 Artikel 26, stk. 1 og 4, i lov nr. 1914/1990 (FEK A' 178 af 17.12.1990) bestemmer følgende:

»[ATE] omdannes til aktieselskab med virkning fra offentliggørelsen af selskabets nye vedtægter i det græske statstidende for aktieselskaber og anpartsselskaber i henhold til de gældende bestemmelser om aktieselskaber. Selskabet udarbejder de nye vedtægter i medfør af bestemmelserne om bankaktieselskaber inden for ti måneder efter offentliggørelsen af nærværende lov, og vedtægterne skal godkendes ved fælles beslutning af finansministeren og landbrugsministeren.

[…]

Alle særbestemmelser om [ATE] – og i særdeleshed vedrørende instituttets materielle og processuelle fordele, fritagelse for afgifter m.m., gældsbreve, sikkerhed for instituttets krav og generelt instituttet i sin egenskab af retssubjekt med rettigheder og forpligtelser – opretholdes og finder anvendelse uden ændringer […]«

## De faktiske omstændigheder i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

11 ATE og Pavlos Sidiropoulos indgik i 2001 en låneaftale og i 2003 en aftale om åbning af en kassekredit til dækning af udgifter i forbindelse med sidstnævntes landbrugsdrift. For at sikre sine fordringer registrerede ATE efter indgåelsen af disse aftaler et pantebrev på debitors landbrugsareal.

12 Eurobank, som er en bank oprettet som aktieselskab, var ligeledes fordringshaver hos Pavlos Sidiropoulos. I den forbindelse indgav Eurobank for Eirinodikeio Dramas (fredsdommeren i Dráma) en anmodning om udstedelse af et betalingspåkrav, som denne tiltrådte.

13 På grundlag af denne anmodning om udstedelse af et betalingspåkrav indledte Eurobank en procedure om tvangsfuldbyrdelse i forhold til Pavlos Sidiropoulos' landbrugsareal. Som led i denne procedure anmeldte andre kreditorer deres krav. Blandt disse var ATE, som på grundlag af sit pantebrev blev kvalificeret som privilegeret kreditor. Eftersom arealets salgspris var lavere end ATE's samlede fordringer, blev Eurobank ikke registreret på listen over privilegerede kreditorer og fik dermed ikke dækket sine lån.

14 Eurobank gjorde for Monomeles Protodikeio Dramas (retten i første instans i Dráma (énmandsdomstol)) indsigelse mod ATE's placering på listen over kreditorer, idet selskabet gjorde gældende, at det af ATE registrerede pantebrev var i strid med artikel 87 EF, og at det derfor skulle erklæres ugyldigt. Denne ret forkastede indsigelsen.

15 Eurobank har appelleret denne afgørelse til Monomeles Efeteio Thrakis (appelretten i Thrakien, der træffer afgørelse som enmandsdomstol), som har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) a) Er de materielle og processuelle fordele, som [ATE] nyder i henhold til artikel 12 og artikel 13, stk. 1, i lov nr. 4332/1929, sammenholdt med artikel 26, stk. 1, i lov nr. 1914/1990, omfattet af anvendelsesområdet for artikel [87, stk. 1, EF]?

b) Finder den omhandlede begrænsning også anvendelse, såfremt det lægges til grund, at [ATE] i henhold til selskabets vedtægter fortsat udøver »almennyttig« virksomhed?

2) Såfremt [første spørgsmåls] litra a) og b) besvares bekræftende, havde Grækenland da pligt til at følge proceduren i [artikel 88, stk. 3, EF] for at kunne opretholde de omhandlede fordele?

3) Skal herværende appelret i den foreliggende sag bortse fra bestemmelserne i artikel 12 og artikel 13, stk. 1, i lov nr. 4332/1929, idet de eventuelt er i strid med bestemmelserne i artikel [87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 3, EF]?«

## Om de præjudicielle spørgsmål

*Det første spørgsmåls litra a)*

16 Med det første spørgsmåls litra a) ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 87, stk. 1, EF skal fortolkes således, at dens anvendelsesområde omfatter privilegier, som en bank er indrømmet, såsom retten til ensidigt at registrere pantebreve i fast ejendom, der tilhører landmænd eller andre personer, som udøver lignende virksomhed, ret til at foretage tvangsfuldbyrdelse på grundlag af et simpelt privat dokument samt ret til fritagelse for gebyrer og afgifter ved registreringen af dette pantebrev og denne tvangsfuldbyrdelse.

17 Det følger af fast retspraksis, at for at en foranstaltning som statsstøtte kan være omfattet af artikel 87, stk. 1, EF, skal der for det første være tale om statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler, for det andet skal denne støtte kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstater, for det tredje skal den give modtageren en fordel, og for det fjerde skal den fordreje eller true med at fordreje konkurrencen, idet det bemærkes, at alle disse betingelser skal være opfyldt kumulativt (jf. bl.a. dom Kommissionen mod Deutsche Post, C-399/08 P, EU:C:2010:481, præmis 38 og 39 og den deri nævnte retspraksis).

18 Hvad for første angår betingelsen vedrørende statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler, bemærkes, at kun de fordele, som direkte eller indirekte ydes ved hjælp af statsmidler eller udgør en ekstra byrde for staten, skal betragtes som støtte i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 87, stk. 1, EF. Det fremgår nemlig af selve denne bestemmelses ordlyd og af bestemmelserne om fremgangsmåden i artikel 88 EF, at fordele, der indrømmes ved hjælp af andre midler end statsmidler, ikke er omfattet af de pågældende bestemmelsers anvendelsesområde (dom Bouygues og Bouygues Télécom mod Kommissionen m.fl. og Kommissionen mod Frankrig m.fl., C-399/10 P og C-401/10 P, EU:C:2013:175, præmis 99 og den deri nævnte retspraksis).

19 I henhold til fast retspraksis skal det for at fastslå, om den fordel, som støttemodtageren er indrømmet, belaster statens budget, undersøges, om der er en tilstrækkeligt direkte forbindelse mellem på den ene side denne fordel og på den anden side en formindskelse af statsbudgettet eller en tilstrækkeligt konkret økonomisk risiko for byrder, der belaster dette budget (jf. i denne retning dom Bouygues og Bouygues Télécom mod Kommissionen m.fl. og Kommissionen mod Frankrig m.fl., C-399/10 P og C-401/10 P, EU:C:2013:175, præmis 109).

20 Hvad herefter angår betingelsen, hvorefter den omhandlede foranstaltning skal give modtageren en fordel, bemærkes, at foranstaltninger – uanset hvilken form de end måtte have – anses for statsstøtte, hvis de direkte eller indirekte kan favorisere visse virksomheder, eller den begunstigede virksomhed opnår en økonomisk fordel, som den ikke ville have opnået under sædvanlige markedsvilkår (dom Ministerio de Defensa og Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).

21 Som statsstøtte betragtes således navnlig foranstaltninger, der under forskellige former letter de byrder, som normalt belaster en virksomheds budget, og derved, uden at være tilskud i ordets egentlige forstand, er af samme art og har tilsvarende virkninger (dom Ministerio de Defensa og Navantia, C-522/13, EU:C:2014:2262, præmis 22).

22 Det skal ligeledes bemærkes, at artikel 87, stk. 1, EF forbyder støtte, som består i at »begunstige visse virksomheder eller visse produktioner«, dvs. selektiv støtte (dom P, C-6/12, EU:C:2013:525, præmis 17). Fordele, der følger af en generel foranstaltning, som finder anvendelse uden forskel på alle erhvervsdrivende, udgør derimod ikke støtte som omhandlet i denne artikel (jf. i denne retning dom Italien mod Kommissionen, C-66/02, EU:C:2005:768, præmis 99).

23 Hvad endelig angår betingelserne om påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne og truslen om at fordreje konkurrencen bemærkes, at det med henblik på en national foranstaltnings kvalificering som statsstøtte ikke skal godtgøres, at den pågældende støtte reelt påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og faktisk fordrejer konkurrencen, men alene undersøges, om støtten kan påvirke denne samhandel og fordreje konkurrencen (dom Libert m.fl., C-197/11 og C-203/11, EU:C:2013:288, præmis 76 og den deri nævnte retspraksis).

24 Det forholder sig navnlig således, at når en støtte, der er ydet af en medlemsstat, styrker en virksomheds stilling i forhold til andre virksomheder, som den konkurrerer med i samhandelen mellem medlemsstaterne, må det antages, at denne samhandel påvirkes af støtten (dom Libert m.fl., C-197/11 og C-203/11, EU:C:2013:288, præmis 77 og den deri nævnte retspraksis).

25 Endvidere er det ikke nødvendigt, at den begunstigede virksomhed selv tager del i samhandelen mellem medlemsstaterne. Når en medlemsstat tildeler støtte til en virksomhed, kan den indenlandske aktivitet nemlig fastholdes eller styrkes, hvilket vil svække andre medlemsstaters virksomheders mulighed for at etablere sig på denne medlemsstats marked. Derudover vil en styrkelse af en virksomhed, der indtil dette tidspunkt ikke havde taget del i samhandelen mellem medlemsstaterne, kunne bringe den i en position, der ville give den mulighed for at etablere sig på en anden medlemsstats marked (dom Cassa di Risparmio di Firenze m.fl., C-222/04, EU:C:2006:8, præmis 143 og den deri nævnte retspraksis).

26 Med henblik på at besvare det første spørgsmål tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, om et selskabs privilegier såsom de i hovedsagen omhandlede i betragtning af den retspraksis, der er nævnt i præmisserne ovenfor, opfylder alle de fire betingelser, som i artikel 87, stk. 1, EF er fastsat for, at de kan anses for at være statsstøtte i henhold til denne bestemmelse, idet der ligeledes tages hensyn til følgende fortolkningselementer.

27 Hvad angår de privilegier, som ATE er indrømmet i henhold til lov nr. 4332/1929, kan det ikke udelukkes, at de kan være omfattet af artikel 87, stk. 1, EF.

28 Først og fremmest kan disse privilegier, bl.a. som følge af den lovfastsatte gebyrfritagelse, fratage medlemsstatens statskasse visse likviditetsindtægter og dermed formindske dennes budget. Desuden kan en sådan fritagelse lette de byrder, der normalt belaster en banks budget, hvorved den gives en økonomisk fordel i forhold til sine konkurrenter. Det fremgår nemlig ikke af de sagsakter, der er forelagt Domstolen, at de andre banker er begunstiget af en sådan fritagelse, hvilket antyder, at denne foranstaltning er af selektiv karakter. Endelig kan det ikke udelukkes, at den nævnte fritagelse sammen med de øvrige privilegier, der er indrømmet ved lov nr. 4332/1929, styrker ATE's stilling i forhold til de konkurrerende banker, der virker inden for samhandelen mellem medlemsstaterne, og at fritagelsen kan gøre det vanskeligere for banker med hjemsted i andre medlemsstater at etablere sig på denne medlemsstats marked.

29 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmåls litra a) besvares med, at artikel 87, stk. 1, EF skal fortolkes således, at dens anvendelsesområde kan omfatte privilegier som de i hovedsagen omhandlede, hvorefter en bank har ret til ensidigt at registrere pantebreve i fast ejendom, der tilhører landmænd eller andre personer, som udøver lignende virksomhed, ret til at foretage tvangsfuldbyrdelse på baggrund af et simpelt privat dokument samt ret til fritagelse for gebyrer og afgifter ved registreringen af dette pantebrev og denne tvangsfuldbyrdelse. Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at tage stilling til, om dette er tilfældet i hovedsagen.

*Det første spørgsmåls litra b)*

30 Med det første spørgsmåls litra b) ønsker den forelæggende ret oplyst, hvilken betydning det i forhold til besvarelsen af det første spørgsmåls litra a) har, at privilegier som de i hovedsagen omhandlede, der er indrømmet en selvstændig almennyttig bank i medfør af national ret, da denne blev oprettet, i betragtning af dens virksomhed med landbrugskredit og de konkrete opgaver, som denne var pålagt, fortsat gælder, også efter at denne banks virksomhed blev udvidet til at omfatte al bankvirksomhed, og denne bank er blevet et aktieselskab.

31 Det bemærkes i den forbindelse, at det følger af fast retspraksis, at foranstaltninger, som skal betragtes som en kompensation, der er et vederlag for de af de begunstigede virksomheder leverede ydelser til opfyldelse af public service-forpligtelser, således at disse virksomheder reelt ikke har en økonomisk fordel, og denne foranstaltning således ikke har den virkning at sætte disse virksomheder i en konkurrencemæssigt fordelagtig stilling i forhold til de konkurrerende virksomheder, ikke udgør statsstøtte i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 87, stk. 1, EF (dom Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

32 Domstolen har endvidere præciseret, at for at en sådan kompensation i et konkret tilfælde alligevel kan falde uden for begrebet statsstøtte, skal en række betingelser imidlertid være opfyldt (dom Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, præmis 36).

33 For det første skal den virksomhed, der nyder godt af en sådan kompensation, faktisk være pålagt at opfylde public service-forpligtelser, og disse forpligtelser skal være klart defineret. For det andet skal de kriterier, der er grundlaget for beregningen af kompensationen, være fastlagt på forhånd på en objektiv og gennemskuelig måde for at undgå, at kompensationen indebærer en økonomisk fordel, der kan begunstige den pågældende virksomhed i forhold til de konkurrerende virksomheder. For det tredje må kompensationen ikke overstige, hvad der er nødvendigt for helt eller delvis at dække de udgifter, der er afholdt ved opfyldelsen af public service-forpligtelserne, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne. For det fjerde må kompensationen fastlægges på grundlag af en analyse af de omkostninger, som en gennemsnitsvirksomhed, der er veldrevet og tilstrækkeligt udstyret med de nødvendige midler til at kunne opfylde de stillede krav til den offentlige tjeneste, ville have ved at opfylde forpligtelserne, idet der skal tages hensyn til de hermed forbundne indtægter og til en rimelig fortjeneste ved opfyldelsen af forpligtelserne (dom Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-140/09, EU:C:2010:335, præmis 37-40 og den deri nævnte retspraksis).

34 Det tilkommer følgelig den forelæggende ret i betragtning af den retspraksis, der er nævnt i denne doms ovenstående præmisser, at efterprøve, om de i hovedsagen omhandlede privilegier navnlig efter udvidelsen af ATE's virksomhed og dens vedtægtsændringer udgør en kompensation, der er et vederlag for de af denne bank leverede ydelser til opfyldelse af sine public service-forpligtelser.

35 Henset til de ovenstående betragtninger skal det første spørgsmåls litra b) besvares med, at besvarelsen af det første spørgsmåls litra a) kan påvirkes af, at privilegier som de i hovedsagen omhandlede, der er indrømmet en selvstændig almennyttig bank i medfør af national ret, da denne blev oprettet, i betragtning af dens virksomhed med landbrugskredit og de konkrete opgaver, som denne var pålagt, fortsat gælder, også efter at denne bank har udvidet sin virksomhed til at omfatte al bankvirksomhed, og denne bank er blevet et aktieselskab. Det tilkommer den forelæggende ret at tage stilling til, om de fire kumulative betingelser er opfyldt i betragtning af de relevante faktiske og retlige omstændigheder, som i medfør af Domstolens praksis giver mulighed for at fastslå, at privilegierne udgør en kompensation, der er et vederlag for de af denne bank leverede ydelser til opfyldelse af sine public service-forpligtelser, og at de falder uden for begrebet statsstøtte.

*Det andet spørgsmål*

36 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 87, stk. 1, EF skal fortolkes således, at den medlemsstat, som har indført privilegier som de i hovedsagen omhandlede, er forpligtet til at følge proceduren i artikel 88, stk. 3, EF, når disse privilegier er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 87, stk. 1, EF.

37 Hertil bemærkes indledningsvis, at der i henhold til artikel 88 EF gælder forskellige fremgangsmåder alt efter, om der er tale om eksisterende støtte eller ny støtte. Mens ny støtte i henhold til artikel 88, stk. 3, EF på forhånd skal anmeldes til Kommissionen og ikke kan gennemføres, før fremgangsmåden har ført til en endelig afgørelse, kan eksisterende støtte i medfør af artikel 88, stk. 1, EF løbende gennemføres, for så vidt som Kommissionen ikke har fastslået, at den er uforenelig med fællesmarkedet (dom Kremikovtzi, C-262/11, EU:C:2012:760, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis). Artikel 88, stk. 3, EF giver således ikke de nationale retter kompetence til at forbyde gennemførelsen af en eksisterende støtte (dom P, C-6/12, EU:C:2013:525, præmis 41).

38 Det skal følgelig undersøges, om privilegier som de i hovedsagen omhandlede kan udgøre eksisterende støtte.

39 I henhold til artikel 1, litra b), i forordning nr. 659/1999 kan støtte anses for at være eksisterende støtte, enten når den er tildelt inden traktatens ikrafttræden i den pågældende medlemsstat, den er blevet fortsat efter denne dato, og den ikke er blevet ændret efterfølgende, eller når den er tildelt efter traktatens ikrafttræden i den pågældende medlemsstat, men den 10-årige forældelse i henhold til den nævnte forordnings artikel 15, stk. 3, er udløbet.

40 Som følge heraf tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, for det første om de pågældende privilegier, som ATE blev tildelt ved sin oprettelse i 1929, bl.a. i betragtning af de elementer, der er anført ovenfor, som led i gennemgangen af det første spørgsmål opfylder støttebegrebet som omhandlet i artikel 87, stk. 1, EF, således at disse, der blev indført inden traktatens ikrafttræden i den pågældende medlemsstat, skal anses for eksisterende støtte.

41 Såfremt dette er tilfældet, skal nævnte ret for det andet efterprøve, om det, henset til ændringerne af ATE i 1987 og i 1990 og navnlig til udvidelsen af dennes virksomhed, kan fastlås, at de oprindeligt indrømmede privilegier var blevet ændret, idet de var blevet udvidet til at omfatte anden kreditvirksomhed end den oprindeligt omfattede. Hvis dette viser sig at være tilfældet, var medlemsstaten følgelig forpligtet til at følge den i artikel 88, stk. 3, EF fastsatte procedure. I modsat fald skulle den nævnte procedure derimod ikke følges.

42 Såfremt den forelæggende ret i øvrigt måtte fastslå, at de pågældende privilegier, da de blev indrømmet ATE, ikke udgjorde statsstøtte, men at de blev til statsstøtte som følge af udvidelsen af ATE's virksomhed og dens vedtægtsændringer efter traktatens ikrafttræden i den pågældende medlemsstat, kan de i hovedsagen omhandlede privilegier ikke anses for eksisterende støtte.

43 Hvis det forholder sig således, kan de imidlertid anses for eksisterende støtte, såfremt den 10-årige forældelse i henhold til artikel 15, stk. 3, i forordning nr. 659/1999 som bemærket ovenfor i præmis 39 er udløbet. I et sådant tilfælde er medlemsstaten ikke forpligtet til at følge den i artikel 88, stk. 3, EF fastsatte procedure for forudgående kontrol.

44 Er forældelsesfristen derimod ikke er udløbet, udgør de pågældende privilegier ny støtte, og den pågældende medlemsstat er, som det fremgår ovenfor af denne doms præmis 37, forpligtet til at følge den i artikel 88, stk. 3, EF fastsatte procedure for forudgående kontrol.

45 I de i denne doms præmis 41 og 42 nævnte tilfælde tilkommer det følgelig den forelæggende ret at efterprøve, om den nævnte forældelsesfrist er udløbet under de i hovedsagen omhandlede omstændigheder.

46 Henset til de ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 87, stk. 1, EF skal fortolkes således, at den medlemsstat, som har indført privilegier som de i hovedsagen omhandlede, er forpligtet til at følge proceduren i artikel 88, stk. 3, EF, når disse privilegier er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 87, stk. 1, EF, forudsat at disse privilegier er blevet til ny støtte efter traktatens ikrafttræden i den pågældende medlemsstat, og at den i artikel 15, stk. 3, i forordning nr. 659/1999 fastsatte forældelsesfrist ikke er udløbet, hvilket den forelæggende ret skal efterprøve.

*Det tredje spørgsmål*

47 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 3, EF skal fortolkes således, at denne retsinstans, når privilegier som de i hovedsagen omhandlede er uforenelige med disse bestemmelser, er forpligtet til at se bort fra de nationale bestemmelser, hvorved de blev indført.

48 Det skal i den forbindelse præciseres, at et svar på dette spørgsmål kun er nyttigt for den forelæggende ret, såfremt der er tale om ny statsstøtte som omhandlet i artikel 1, litra c), i forordning nr. 659/1999.

49 Som det fremgår af denne doms præmis 37, er nemlig alene ny støtte underlagt den i artikel 88, stk. 3, EF fastsatte procedure for forudgående kontrol.

50 Det fremgår af artikel 88, stk. 3, EF og artikel 3 i forordning nr. 659/1999, at ny støtte ikke må gennemføres, før Kommissionen har vedtaget en beslutning, hvori den godkender en sådan støtte.

51 Det følger heraf, at ny støtte, der iværksættes i strid med de betingelser, der følger af artikel 88, stk. 3, EF, er ulovlig. En sådan fortolkning bekræftes i øvrigt af artikel 1, litra f), i forordning nr. 659/1999 (dom Residex Capital IV, C-275/10, EU:C:2011:814, præmis 28).

52 Det følger endvidere af fast retspraksis, at de nationale retter skal drage alle konsekvenser heraf i henhold til national ret, både for så vidt angår gyldigheden af de retsakter, som gennemfører støtteforanstaltningerne, og tilbagesøgning af den økonomiske støtte, der er tildelt i strid med denne bestemmelse (dom Xunta de Galicia, C-71/04, EU:C:2005:493, præmis 49).

53 Det følger heraf, at såfremt den pågældende medlemsstat har tilsidesat artikel 88, stk. 3, EF, er den forelæggende ret forpligtet til at undlade at anvende de nationale bestemmelser, hvorved sådanne ulovlige privilegier blev indført.

54 Henset til de ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 3, EF skal fortolkes således, at den forelæggende ret, såfremt den finder, at de pågældende privilegier i betragtning af besvarelsen af det andet spørgsmål er ny støtte, er forpligtet til at se bort fra de nationale bestemmelser, hvorved sådanne privilegier blev indført, fordi de er uforenelige med disse bestemmelser i traktaten.

## Sagens omkostninger

55 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

1) **Artikel 87, stk. 1, EF skal fortolkes således, at dens anvendelsesområde kan omfatte privilegier som de i hovedsagen omhandlede, hvorefter en bank har ret til ensidigt at registrere pantebreve i fast ejendom, der tilhører landmænd eller andre personer, som udøver lignende virksomhed, ret til at foretage tvangsfuldbyrdelse på baggrund af et simpelt privat dokument samt ret til fritagelse for gebyrer og afgifter ved registreringen af dette pantebrev og denne tvangsfuldbyrdelse. Det tilkommer imidlertid den forelæggende ret at tage stilling til, om dette er tilfældet i hovedsagen.**

2) **Besvarelsen af det første spørgsmåls litra a) kan påvirkes af, at privilegier som de i hovedsagen omhandlede, der er indrømmet en selvstændig almennyttig bank i medfør af national ret, da denne blev oprettet, i betragtning af dens virksomhed med landbrugskredit og de konkrete opgaver, som denne var pålagt, fortsat gælder, også efter at denne bank har udvidet sin virksomhed til at omfatte al bankvirksomhed, og denne bank er blevet et aktieselskab. Det tilkommer den forelæggende ret at tage stilling til, om de fire kumulative betingelser er opfyldt i betragtning af de relevante faktiske og retlige omstændigheder, som**

**i medfør af Domstolens praksis giver mulighed for at fastslå, at privilegierne udgør en kompensation, der er et vederlag for de af denne bank leverede ydelser til opfyldelse af sine public service-forpligtelser, og at de falder uden for begrebet statsstøtte.**

3) **Artikel 87, stk. 1, EF skal fortolkes således, at den medlemsstat, som har indført privilegier som de i hovedsagen omhandlede, er forpligtet til at følge proceduren i artikel 88, stk. 3, EF, når disse privilegier er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 87, stk. 1, EF, forudsat at disse privilegier er blevet til ny støtte efter traktatens ikrafttræden i den pågældende medlemsstat, og at den i artikel 15, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel 88 EF fastsatte forældelsesfrist ikke er udløbet, hvilket den forelæggende ret skal efterprøve.**

4) **Artikel 87, stk. 1, EF og artikel 88, stk. 3, EF skal fortolkes således, at den forelæggende ret, såfremt den finder, at de pågældende privilegier i betragtning af besvarelsen af det andet spørgsmål er ny støtte, er forpligtet til at se bort fra de nationale bestemmelser, hvorved sådanne privilegier blev indført, fordi de er uforenelige med disse bestemmelser i traktaten.**

Underskrifter